

PROGRAMACIÓN ESA – ÁMBITO SOCIAL

MÓDULO II

CURSO 2020 - 2021

MARÍA ESTHER DURÁN RIVAS

ÍNDICE:**PAX:**

1. Introducción e contextualización.	4
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.	5
3. Obxectivos.	7
3.1 OBXECTIVOS DO MÓDULO II	8
4. Obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, grao mínimo de consecución e competencias clave.	9
5. Temporalización.	16
6. Criterios de avaliación.	19
7. Criterios de cualificación.	22
8. Procedementos de avaliación.	23
9. Instrumentos de avaliación.	23
10. Tratamento do fomento da lectura.	24
11. Tratamento do fomento das TIC.	24

12. Plans de traballo para a superación de materias pendentes.	25
12.1. CONTIDOS ESIXÍBEIS	25
12.2. PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DOS MÓDULOS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES	26
12.3 ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN	27
13. Metodoloxía didáctica	27
14. Materiais e recursos didácticos incluídos os libros de texto	28
15. Programación de temas transversais	29
16. Medidas de atención á diversidade	30
17. Actividades complementarias e extraescolares	31

1. Introducción e contextualización.

O IES San Clemente está situado na rúa que leva o seu mesmo nome, da zona monumental da cidade, moi próximo a Alameda. O contexto sociocultural é urbano.

A cidade de Santiago, onde se ubica este ies, caracterízase por ser unha cidade universitaria (das máis antigas de España), ademais de ser un dos tres centros de peregrinaxe do mundo cristiá, así como de congresos e de encontros de culturas, e ter o designio pola UNESCO de ser cidade patrimonio da humanidade.

A historia do San Clemente remóntase a 1948, cando o concello recibe dunha doante, os terreos para construír neles un centro educativo para os nenos pobres da cidade e así poderles facilitar uns coñecementos profesionais . Máis, non será ata o ano 1953, cando o centro inicie a súa andadura docente. Andadura que alberga a antiga Escola de Traballo para logo dar paso a “Escola de Mestría Industrial” e seguidamente Centro de Formación Profesional de II Grao.

Coa reforma educativa da LOXSE, este centro pasou a denominarse IES, e uns anos máis tarde introducíronse nel as ensinanzas non estritamente profesionais. Actualmente nestanse impartindo ensinanzas de ciclo medio e superior de Informática, e de ESA e Bac (adultos), semipresencial e a distancia.

O ensino do ámbito de sociedade na ESA a distancia pretende formar ao alumnado na comprensión e valoración dos aspectos xeográficos e sociais que se producen na sociedade do presente e do pasado, creando unha actitude crítica ante os problemas e desigualdades do mundo actual.

O ensino a distancia ten as súas peculiaridades dentro do conxunto das ensinanzas regradas. A metodoloxía da aula virtual (on line) é unha proposta moi interesante porque posibilita o control da aprendizaxe por parte do propio estudante. A aula virtual permítelle ao estudante amosar os seus progresos no desenvolvemento do proceso de aprendizaxe, polo tanto permite a

coavaliación.

O proceso de aprendizaxe debe contribuír a formar as/os alumnas/os para que, con liberdade e espírito crítico, saiba actuar na sociedade en que vive. Con todo, ao ser un ensino de adultos, moitos dos valores xa están formados, aínda que sexa preciso traballalos e reforzalos.

Os contidos seleccionados recollen aspectos xeográficos e históricos e teñen por obxectivo fundamental acadar as competencias básicas no eido da xeografía e historia desde unha perspectiva científica, técnica e social, ademais de proporcionarlle ao alumnado a formación necesaria para que aprenda a ser máis respectuoso co medio natural e máis solidario coa sociedade en que vive.

2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

O Decreto 86/2015 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia, expón as seguintes competencias clave :

1. Comunicación lingüística (CCL)
2. Competencia matemática e competencias básicas en Ciencia e Tecnoloxía (CMCCT)
3. Competencia dixital (CD)
4. Aprender a aprender (CAA)
5. Competencia Social e Cívica (CSC)
6. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)
7. Conciencia e expresións culturais (CCEC)

2.1. Comunicación lingüística (CCL). Esta competencia é o obxectivo principal da materia e aparece en todas as unidades.

Na educación a distancia hai unha predominancia da comprensión e expresión escrita e - en menor medida- da comprensión oral en detrimento da expresión oral.

2.2 Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT). Estas competencias reflíctense na aprendizaxe dos números cardinales, ordinales e romanos; das operacións matemáticas,...

2.3 Competencia dixital (CD). Con esta competencia o alumnado é capaz de buscar, obter, tratar e comunicar e verificar (con espírito crítico) informacións na rede.

O ensino a distancia lévase a cabo mediante a aula virtual: apuntamentos, referencias a páxinas web, ...

2.4 Aprender a aprender (CAA). O ensino a distancia favorece unha maneira de aprender autónoma. O alumnado ten que organizar o seu traballo, manexar os recursos propostos, ...

2.5 Competencias sociais e cívicas (CSC). Esta competencia intenta comprender a realidade social na que vivimos, afrontar a resolución de conflitos con valores e prácticas democráticas, mantendo unha actitude construtiva, solidaria e responsable no exercicio dos dereitos e obrigas cívicas.

Desenvolvemos esta competencia mediante o descubrimento das diferentes á propia.

2.6 Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE). Esta competencia desenvólvese no alumnado partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e atinxe á súa responsabilidade, á creatividade e á autocrítica.

Trátase de recoñecer que ten a capacidade de imaxinar, de desenvolver de avaliar accións e proxectos individuais ou colectivos con creatividade, confianza e **responsabilidade crítica**.

2.7 Conciencia e expresións culturais (CCEC). Esta competencia implica o coñecemento de diferentes manifestacións culturais, unha actitude aberta, respectuosa e crítica fronte á diversidade de expresións culturais.

3.Obxectivos

O ensino do Ámbito Social na ESA ten coma obxectivo desenvolver as seguintes capacidades:

1. **Promover** un sentimento positivo de pertenza a unha comunidade como Galicia, a un estado histórico como é España e á cultura universal.
2. **Comprender** que o patrimonio cultural, natural, histórico e artístico é diferente ao de outros lugares, participando activamente na súa defensa e conservación.
3. **Aplicar** os coñecementos adquiridos a partir do contacto coa realidade galega para comprender a súa situación actual.
4. **Identificar** e **valorar** a pluralidade das comunidades sociais ás que pertence, con plena conciencia dos seus deberes e dereitos, e rexeitando discriminacións de todo tipo.
5. **Valorar** a diversidade lingüística e cultural manifestando actitudes de tolerancia.

6. **Identificar** as interaccións que as sociedades humanas establecen cos seus territorios na utilización do espazo e do aproveitamento dos recursos naturais.
7. **Identificar** e **analizar** as relacións que se producen entre os feitos políticos, económicos e culturais que condicionan a traxectoria histórica das sociedades humanas, así como o papel que os individuos desempeñan nelas.
8. **Resolver** problemas e levar a cabo estudos e pequenas investigacións aplicando os instrumentos conceptuais, as técnicas e os procedementos básicos das ciencias sociais.
9. **Obter** e **relacionar** información verbal, estatística e cartográfica a partir de diversas fontes, sobre todo dos medios de comunicación, e tratala e transmitila de forma ordenada e clara.
10. **Recoñecer** as peculiaridades do coñecemento científico sobre o social, valorando o carácter relativo e provisional dos seus resultados ou a aportación persoal do investigador.

- 3.1 OBXECTIVOS DO MÓDULO II

A liña de desenvolvemento, neste módulo II, debe estar relacionada tanto ca Historia, Economía, Tecnoloxía, como ca Natureza, xa que esta nos ofrece os Recursos Naturais necesarios para o desenvolvemento humano. Ditos recursos deben ter un desenvolvemento sostible para poder solventar e mellorar o medio no que vivimos.

Polo que respecta a Historia, o seu coñecemento lévanos a descubrir aos nosos antepasados, e apreciar así as grandes diferenzas con respecto ao mundo presente no que vivimos. A través do seu legado imos a coñecer a Historia acaecida durante case dez séculos (476 a 1492), de aí que os ámbitos temporais estean centrados na Idade Media e na Idade Moderna.

ÁMBITO SOCIAL. MÓDULO 2

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo de consecución	Competencias clave
Bloque 1. O Medio Físico					
<ul style="list-style-type: none"> • e • f • i • j • k • l 	<p>B1.1 Aproveitamento e futuro dos recursos naturais</p>	<p>B1.1 Percibir e apreciar a importancia da protección dos espazos naturais.</p>	<p>B.1.1.1 Ubica en diferentes tipos de cartografía zonas naturais protexidas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Diferencia as distintas zonas naturais nun mapa 	<ul style="list-style-type: none"> • CMMCCT • CD
			<p>B.1.1.2 Enumera criterios para recoñecer o valor engadido de determinados espazos naturais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cita criterios para recoñecer os espazos naturais 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CD
			<p>B.1.1.3 Expón as aportacións de determinadas paisaxes ao desenvolvemento sostible e ao ben colectivo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica as aportacións da paisaxe ao desenvolvemento sostible 	
			<p>B.1.1.4 Desenvolve un proxecto creativo e innovador para sensibilizar sobre a importancia de protexer un espazo natural próximo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece a importancia de protexer un espazo natural 	<ul style="list-style-type: none"> • CSIEE • CAA • CSC
			<p>B.1.1.5 Deseña un proxecto de conservación dun espazo natural anticipando, asumindo e xestionando riscos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deseña un proxecto de conservación dun 	<ul style="list-style-type: none"> • CSIEE • CD

				espazo natural	
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • f • i • k • l 	<p>B1.2 Desenvolvemento sostible. Impacto medioambiental e aproveitamento dos recursos</p>	<p>B.1.2 Identificar, describir e enxuizar a acción humana sobre o medio ambiente e as súas consecuencias.</p>	<p>B.1.2.1 Relata diferentes tipos de intervención humana na natureza ao longo da historia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Expón a intervención humana na natureza 	<ul style="list-style-type: none"> • CSIEE • CCL
			<p>B.1.2.2 Investiga as causas e as consecuencias da acción humana sobre a natureza.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Expón as consecuencias da intervención humana na natureza 	<ul style="list-style-type: none"> • CSIEE • CAA
			<p>B.1.2.3 Enxuíza actuacións concretas da intervención humana valorando os seus resultados</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Valora a acción humana na natureza 	<ul style="list-style-type: none"> • CSIEE • CCEC
			<p>B1.2.4 Realiza un proxecto de investigación en equipo para ofrecer unha resposta científica a un problema medioambiental próximo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolve un proxecto a un problema medioambiental 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD • CSC
<ul style="list-style-type: none"> • c • d • e 	<p>B1.3 Espazos naturais protexidos.</p>	<p>B1.3 Propor estratexias para a conservación e mellora do entorno natural e resolver os problemas que se presenten.</p>	<p>B1.3.1 Emite xuízos fundados tras observar, interpretar e analizar actitudes que inciden na conservación do ambiente.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza actitudes que inciden na 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC

<ul style="list-style-type: none"> • i • j • k • l 				conservación do ambiente		
				B1.3.2 Indaga boas prácticas sobre un desenvolvemento sostible contrastando diferentes fontes de información.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece prácticas positivas sobre o desenvolvemento sostible 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSIEE • CCEC
				B1.3.3 Argumenta a incidencia da acción humana sobre o medioambiente e formula iniciativas para compensala.	<ul style="list-style-type: none"> • Formula iniciativas positivas sobre a actuación no mediambiente 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSIEE
				B1.3.4 Comprende cambios producidos no medio ambiente e relaciona os efectos ofrecendo respostas fundamentais aos problemas atopados.	<ul style="list-style-type: none"> • Ofrece cambios positivos para os problemas no mediambiente 	<ul style="list-style-type: none"> • CD • CAA • CSC
Bloque 2. Economía e Tecnoloxía						
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • h • i • j • l 	B2.1 A globalización económica e o comercio internacional.	B2.1 Estimar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración.	B2.1.1 Define a globalización económica e identifica algún dos seus factores partindo de buscas na prensa e na internet.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a globalización 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD • CAA 	
			B2.1.2 Valora o grao de interconexión das diferentes economías mundiais e aplica a	<ul style="list-style-type: none"> • Emite un xuízo sobre 	<ul style="list-style-type: none"> • CD • CSIEE 	

			perspectiva global para emitir xuízos críticos	as distintas economías	• CMCCT
			B2.1.3 Argumenta as razóns que xustifican e inflúen no intercambio económico entre países.	• Cita algunha razón do intercambio económico entre países	• CCL • CMCCT
			B2.1.4 Analiza acontecementos económicos contemporáneos no contexto da globalización e do comercio internacional.	• Cita algún acontecemento económico no contexto da globalización	• CCL • CD • CCEC
<ul style="list-style-type: none"> • c • e • i • j • p 	B.2.2 A economía no espazo da Unión Europea.	B2.2 Analizar a economía da Unión Europea tendo en conta as actividades dos diferentes sectores detectando desequilibrios territoriais.	B2.2.1 Fundamenta a importancia do mercado común europeo desde diferentes puntos de vista.	• Explica a importancia do mercado común europeo	• CCL • CCEC
			B2.2.2 Debate sobre as vantaxes e inconvenientes do proceso de integración económica e monetaria da UE.	• Recoñece as vantaxes e os inconvenientes de pertencer a UE	• CCL • CAA • CSC

			B2.2.3 Pescuda sobre as competencias da UE e as súas principais institucións en materia de economía dos países membros.	<ul style="list-style-type: none"> • Resume as competencias da UE en economía 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CAA • CCEC
			B2.2.4. Sintetiza as peculiaridades da economía da UE.	<ul style="list-style-type: none"> • Cita algunhas das características da UE 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CD
<ul style="list-style-type: none"> • a • b • e • f • i • j • p 	B.2.3 A consideración económica no medio ambiente e a incidencia dos últimos avances tecnolóxicos na economía.	B2.3 Pescudar o impacto da revolución tecnolóxica a nivel local, rexional, nacional e global, previndo posibles escenarios ambientais transnacionais e discutindo as novas realidades do espazo globalizado.	B2.3.1 Reflexiona sobre o impacto do desenvolvemento sostible na economía internacional.	<ul style="list-style-type: none"> • Emite algún xuízo sobre o desenvolvemento sostible 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC
			B2.3.2. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das TICs a distintos niveis xeográficos	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece a importancia das TICs 	<ul style="list-style-type: none"> • CD • CMCCT
			B2.3.3 Pon de manifesto algún aspecto conflictivo da revolución tecnolóxica acudindo a diferentes sistemas de representación da información.	<ul style="list-style-type: none"> • Cita algún aspecto conflictivo da revolución tecnolóxica 	
			B2.3.4 Discute a incidencia da revolución industrial e tecnolóxica no quecemento global.	<ul style="list-style-type: none"> • Explica a incidencia da revolución 	<ul style="list-style-type: none"> • CCL • CSC • CCEC

				industrial e tecnolóxica no quencement o global.	
Bloque 3. A Historia					
A Idade Media					
<ul style="list-style-type: none"> • b • d • e • g • i 	<p>B3.1 A Idade Media: causas e etapas. A alta Idade Media. O Feudalismo. A Baixa Idade Media. O renacer das cidades e a crise do século XIV.</p>	<p>B3.1 Describir os aspectos socioeconómicos, políticos e culturais da Idade Media.</p>	<p>B3.1.1 Coñece os rasgos representativos desde a caída do Imperio romano ata a Idade Moderna: os reinos xermánicos e cristiáns, o Imperio bizantino, e os pobos musulmáns da Idade Media.</p>	<p>Recoñece os rasgos característicos da Idade Media</p>	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC • CCL
			<p>B3.1.2 Expón as características da sociedade feudal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece as características da sociedade feudal 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC • CCL
<ul style="list-style-type: none"> • b • d 	<p>B3.2 Al Andalus, os reinos cristiáns e peninsulares.</p>	<p>B3.2 Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns</p>	<p>B3.2.1. Comprende as orixes do Islam e a súa evolución.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Explica o Islam e a 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC

<ul style="list-style-type: none"> • e • g • i 	<p>Os reinos de Taifas e as Coroas de Castela e Aragón. Galicia na Idade Media.</p>	<p>nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.</p>		súa evolución	
			B3.2.2 Sinala a importancia de Al-Ándalus ao longo da historia.	<ul style="list-style-type: none"> • Situa Al-Ándalus nun mapa e indica o seu legado 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CD
			B3.2.3 Elabora e interpreta mapas que describan os procesos de conquista e repoboación na península ibérica.	<ul style="list-style-type: none"> • Compara mapas da península do século VIII, XI e XV 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA
<ul style="list-style-type: none"> • c • d • l • m 	B3.3 A arte na Idade Media. Arte románica, gótica e islámica.	B3.2 Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	B3.3.1 Recoñece e expón as características da arte románica, gótica e islámica así como da música medieval mediante ilustracións representativas.	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece nunha ilustración a arte románica, a gótica e a islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CC
A Idade Moderna					

<ul style="list-style-type: none"> • b • c • l 	B3.4 Descubertas xeográficas: Castela e Portugal. Conquista e colonización de América.	B3.4 Entender os procesos de conquista e colonización, e as súas consecuencias.	B3.4.1 Reflexiona sobre diferentes interpretacións de acontecementos relevantes da historia moderna tales como a conquista e colonización de América.	<ul style="list-style-type: none"> • Cita tres acontecementos relevantes da Idade Moderna 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CAA • CCE • C
<ul style="list-style-type: none"> • b • e • g • h 	B3.5. As monarquías autoritarias na Europa: os Austrias españois. O século XVII na Europa: o absolutismo. Galicia na idade moderna.	B3.5. Explicar a temporalización da Idade Moderna, ubicando os principios feitos dos cambios históricos que supón en relación á etapa anterior.	B3.5.1 Situa nunha liña do tempo acontecementos relevantes da Idade Moderna.	<ul style="list-style-type: none"> • Sitúa nunha liña do tempo os acontecementos citados no apartado anterior. 	<ul style="list-style-type: none"> • CAA • CSC • CD
<ul style="list-style-type: none"> • c • d • l • m 	B3.6 O Renacemento e o Humanismo. Características e repercusión. A arte renacentista e barroca.	B3.6 Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.	<p>B3.6.1 Contextualiza o Renacemento e o Humanismo na historia europea, coa axuda de diferentes fontes históricas.</p> <p>B3.6.2 Valora o legado artístico humanista e científico da época e mostra interés por coñecer a música das diferentes épocas e culturas.</p>		

Neste período de tempo vemos a evolución da sociedade, sobre todo a partir do século XIII, a cal vai estar en continuos cambios ata chegar a sociedade na cal vivimos hoxe, moi influenciada polos avances tecnolóxicos dos últimos tempos.

A evolución da sociedade vai parella aos cambios económicos que se suceden e que van a desembocar na actual **“globalización”** .

Os ámbitos espaciais están centrados en Europa, Península Ibérica, Galicia , e de maneira máis xeral no resto do mundo.

A través do ensino-aprendizaxe dos conceptos e procedementos deste módulo chégase á comprensión e ao coñecemento das características históricas de dúas etapas importantes da Historia, **a Idade Media e a Idade Moderna**. Este feito permítenos ampliar os coñecementos de sucesos históricos acaecidos neses períodos da Historia.

4. Obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e competencias clave.

5. Temporalización

MÓDULO II

Como a ESA é cuadrimestral e está distribuído en dúas avaliacións, a distribución é a seguinte:

- As unidades correspondentes ao Bloque 1: O Mundo Físico, e a do Bloque 2: Globalización e comercio internacional. Economía e tecnoloxía, serán a materia da 1ª avaliación
- As unidades correspondentes ao Bloque 3: A Historia – A Idade Media a Idade Moderna será a materia da 2ª avaliación.

Tanto na 1ª como na 2ª avaliación está previsto que cada unidade se corresponda a dúas semanas lectivas, aínda que o tempo será bastante xusto. Dada a extensión dalgunha das unidades faremos fincapé nos aspectos máis importantes e centrarémonos nas ideas xerais dos mesmos.

Aproveitaremos tamén o tempo de Nadal para poder cumprir o programa da 2ª avaliación, dado que iste período lectivo é máis curto.

Módulo II

Unidade 5: O Medio Físico

- 1- Aproveitamento e futuro dos recursos naturais
Os grandes conxuntos de paisaxes naturais. O medio natural como recurso. Os riscos naturais
- 2- Desenvolvemento sostible. Impacto medioambiental e aproveitamento dos recursos.
Cambio climático e contaminación atmosférica. A auga, un recurso escaso. A deforestación. A degradación dos solos. As ameazas á biodiversidade
- 3- Espazos naturais protexidos.
A creación e a ampliación dos espazos naturais protexidos. Os espazos naturais protexidos en Galicia
- 4- Glosario

Unidade 6: Globalización e comercio internacional. Economía e tecnoloxía.

1. A globalización económica
Factores da globalización. Vantaxes e desvantaxes da globalización. A globalización económica, política e cultural. Os problemas medioambientais. O cambio climático. A política medioambiental. Desigualdades e subdesenvolvemento. O desenvolvemento sostible
2. Comercio Internacional
Os beneficios do comercio internacional: a vantaxe comparativa. Proteccionismo fronte ao libre comercio. Barreiras ao libre comercio. Organismos de cooperación internacional. A integración económica. A Unión Europea
3. Glosario

Unidade 7: A Idade Media

1. A Idade Media
Os reinos xermanos e o Imperio Carolinxio - O Imperio Bizantino - O Islam - O feudalismo e o papel da Igrexa - O renacemento das cidades e a crise do século XIV
2. A Idade Media na Península Ibérica.
- As monarquías xermánicas na Península Ibérica - Al-Ándalus e os reinos cristiáns - Galicia durante a Idade Media
3. A arte medieval
A arte románica - A arte gótica - A arte islámica
4. Glosario

Unidade 8: A Idade Moderna

1. Os séculos XV e XVI
- A era dos descubrimentos - O Novo Mundo - Cambios sociais e políticos
2. Humanismo e Renacemento
Humanismo - Renacemento - Reforma e Contrarreforma
3. O século XVII
O declive dos Austrias - O absolutismo - O Barroco e o Século do Ouro - A revolución científica
3. Galicia na Idade Moderna
4. Glosario

6. Criterios de avaliación

Ao ser un ensino a distancia, boa parte do protagonismo do proceso de ensino-aprendizaxe recaerá no propio alumnado. É de importancia vital que o alumnado estea en contacto co profesor nas horas de Titoría Multimedia ou que cando menos acceda dunha forma periódica á Aula Virtual para consultar toda a información que o profesor vaia incorporando.

Ao longo do curso realizaranse dúas probas (exames), fixadas a tal fin pola xefatura de estudos, que constituirán o 100% da nota final da alumna/o.

De non superaren a proba obxectiva da primeira avaliación, as alumnas/os deberán examinarse de toda a materia na segunda avaliación ou final. A **cualificación final** obterase da **media das dúas probas** obxectivas realizadas durante o cuatrimestre ou, no seu defecto, da nota obtida no exame final. Para aprobar, nas convocatorias ordinaria ou extraordinaria, a media debe ser 5 ou superior.

As probas obxectivas consistirán nunha serie de preguntas a responder polo alumnado. Estas cuestións combinarán exercicios de resposta verdadeiro/falso, resposta múltiple, comprensión de pequenos textos, gráficos, imaxes, cuestións de desenvolver, definición de conceptos... . Devanditas preguntas poderán variar no que a extensión e puntuación se refire, mais a nota final virá indicada numericamente, debendo obterse unha nota mínima de **5 sobre 10** para superar a materia de cada proba escrita para poder superar a avaliación.

7.Criterios de cualificación

ACTIVIDADES AVALIADORAS	NÚMERO MÍNIMO POR AVALIACIÓN	PORCENTAXE NA NOTA DA AVALIACIÓN
1. EXAMES: Abertos ou de redacción Pechados	1	100,00%

Os exames versarán sobre todos os contidos e actividades realizadas no período que se avalíe. **Precisarase un mínimo de 5 puntos sobre 10 en cada proba escrita para poder superar a avaliación.**

En caso de poñer traballos na Aula Virtual, considerarase como actitude positiva a entrega puntual dos traballos voluntarios na data establecida polo profesorado. A entrega posterior a esta data fixada dos traballos voluntarios non será admitida.

8. Procedementos de avaliación

A avaliación do alumnado basearase no seguinte:

- Cada semana, o profesor ou profesora indicará na aula virtual unha orientación do tema a traballar nesa semana. Como o ensino é a distancia, o alumnado poderá distribuír os contidos segundo quixer, mais a tarefa do profesor será ir guiando nunha distribución o máis axeitadamente os contidos e actividades (en caso de colgalas na Aula Virtual) ao longo do curso. En caso de poñer actividades, cada semana o profesor achegará ao alumnado unha serie de actividades voluntarias sobre o tema que están a tratar.
- Ao final de cada cuatrimestre, o/a profesor/a desenvolverá unha proba escrita sobre as unidades didácticas traballadas nese tempo.
- Ao longo de cada cuatrimestre, o/a profesor/a, se é que sube a Aula Virtual exercicios, corraxirá os exercicios voluntarios achegados polo alumnado e remitiralle a través da aula virtual os resultados.

9. Instrumentos de avaliación

Para poder avaliar a consecución dos obxectivos e o dominio das competencias básicas de cada módulo, o profesor contará:

- O resultado das dúas probas escritas, unha por cada avaliación, que todo o alumnado deberán desenvolver ao longo do módulo, un por cada cuatrimestre.
- A participación activa das/os alumnas/os na aula virtual, as consultas a través da propia aula, do foro disposto na web, etc.

Tamén se terá en conta en caso de dúbida na nota final, e no caso de ter postos, os exercicios voluntarios feitos e entregados polas/os alumnas/os nos prazos marcados.

10. Tratamento do fomento da lectura

A singularidade da educación a distancia, co seguimento da materia a través da aula virtual, traballando en grande parte os materiais colgados nela, fan que a lectura sexa básica para unha boa consecución das competencias básicas. A transmisión oral, profesor/a-alumna/o, alumna/o-profesor/a, sempre presente e accesible, está vinculada fundamentalmente á titoría presencial, que se desenvolve unha vez á semana, así como ás horas de atención telefónica. Deste xeito, a lectura é básica, xa que o achegamento á materia faise lendo os materiais colgados na web.

Para todos os temas tratados ao longo do módulo, e posible que se lle achegue ao alumnado lecturas complementarias que o axuden a afondar nos obxectivos e competencias básicas e, se é posible, incentivarase o seu uso a través de traballos complementarios.

11. Tratamento do fomento das TIC

No sistema de ensino da ESA a distancia, o uso das TICs é un dos instrumentos e recursos básicos de aprendizaxe e de comunicación entre alumnado e profesorado. Pode resultar redundante este obxectivo, sen embargo sempre debemos fomentar que o alumnado saque o máximo proveito destes recursos e desenvolva a súa autonomía.

Aproveitando a grande base que supón a aula virtual coa que conta o centro (<http://www.iessanclemente.net>) traballarase para:

- Estimular ao alumnado no uso de todas as utilidades da plataforma educativa para que consigan un maior aproveitamento das súas posibilidades (foros, FAQs, correo, fonoteca,...).
- Fomentar a busca selectiva de información en internet de forma precisa e rápida. Para conseguir este obxectivo, a información que se facilite ao alumnado deberá ser ordenada, diferenciando os documentos de obrigado estudo, dos que sexan de ampliación, evitando así o exceso de información.

Por outra banda, nas titorías presenciais insistiremos en:

- Utilizar programas de presentacións informáticas (tipo power point), na busca de estimular unha explicación clara e concisa da materia, axudando a desenvolver a capacidade de síntese de todo o alumnado.
- Utilizar a pantalla virtual existente no centro.

12. Plans de traballo para a superación de materias pendentes

12.1. CONTIDOS ESIXIBLES

Todo o alumnado que non acadase os obxectivos mínimos nin adquirise as competencias básicas establecidas para cada módulo do Ámbito Social da Educación Secundaria de adultos, terá unha nova oportunidade de adquirilos.

Entendemos que os contidos esixíbeis para a superación do módulo pendente serán os mesmos indicados no apartado de

mínimos esixíbeis para a contribución das materias ao logro das competencias básicas. Neste apartado de mínimos esixíbeis veñen enumerados os contidos mínimos que consideramos que son ineludíbeis para unha comprensión elemental dos temas tratados en cada módulo e que lle van permitir o logro das competencias básicas.

12.2. PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DOS MÓDULOS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES

No ensino a distancia é fundamental a constancia do alumnado, xa que disto depende en boa medida a consecución dos obxectivos previstos neste tipo de educación. O illamento do alumnado fai que, ante as primeiras dificultades, haxa un bo número de matriculados que abandonen ou relaxen as súas actividades. Cómpre, pois, que o profesorado exerza de guía, marque as pautas de estudo e axude nos ritmos ao alumnado.

É importante que os/as estudantes que non deseen superado os obxectivos dun módulo non abandonen e se presenten á avaliación extraordinaria que se lles oferta. Para manter ese ritmo de traballo e de estudo, a través da aula virtual, o profesor deseñará un programa de reforzo que permita a recuperación do módulo pendente.

O obxectivo fundamental do programa de reforzo é ir marcando, a ser posible, a través dunhas actividades voluntarias, as pautas de traballo que ten que seguir quen queira recuperar algún módulo pendente. As actividades son voluntarias, porque a finalidade non é avaliadora, senón sobre todo servir de guía ao alumnado.

As actividades (se é posible colgalas) consistirán:

1. Exercicios de preguntas tipo exame para insistir nos contidos teóricos fundamentais.
2. Probas prácticas para afondar no dominio dos diferentes procedementos traballados no módulo.

Se non hai actividades colgadas:

- Afondar no repaso do exame correxido que está colgado na Aula Virtual, tratando de facelo varias veces e razoando as respostas.

- Tratar de traballar as ilustracións das unidades, así como os textos, citas, etc que hai nos contidos das unidades.

12.3 ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN

Para poder avaliar a consecución dos obxectivos e o dominio das competencias básicas do módulo que as/os alumnas/os deben recuperar, o profesorado contará:

1. A avaliación extraordinaria do módulo: Unha proba escrita na que se avaliará sobre os contidos mínimos esixíbeis.
2. En caso de subir o profesor/a exercicios: a realización das actividades voluntarias. Este apartado contará sempre que haxa dúbida na nota.
3. A participación activa das/os alumnas/os na aula virtual, as consultas a través da propia aula, do foro disposto na web, etc.

13. Metodoloxía didáctica

O ensino a distancia ten unhas características propias que a singularizan dentro do conxunto dos ensinos regrados. Entre unha das estratexias de aprendizaxe que se propoñen atópanse:

1. A retroalimentación como estratexia de avaliación formativa.
2. A metodoloxía da aula virtual (on line) é unha proposta moi interesante porque posibilita o control da aprendizaxe por parte do propio estudante. A aula virtual permítelle a/o estudante amosar os seus progresos no desenvolvemento do proceso de aprendizaxe, polo tanto permite a coavaliación.
3. O foro como estratexia avaliación sumativa.

A respecto da retroalimentación como estratexia de avaliación formativa considérase como unha comunicación descritiva continua que facilita información ao estudante ou ao grupo sobre como son os seus avances ou progresos ao comezo, durante, e ao final do desenvolvemento dos procesos de ensino e de aprendizaxe.

O foro como ferramenta de avaliación está dirixido á autoavaliación e á coavaliación, xa que permite desenvolver un tema específico, o cal os estudantes irán nutrindo e xerando un debate coas diferentes formulacións e intervencións que realicen. Estes serán moderados polo profesor que conducirá as intervencións cara ao propósito avaliativo, o cal xa foi negociado con anterioridade cos estudantes. Establecendo os criterios de avaliación con claridade e precisión do que se espera lograr.

A aula virtual é un recurso en que mostra a natureza evolutiva do desenvolvemento do proceso de aprendizaxe, brinda a oportunidade para reflexionar sobre o crecemento do estudante. Proporciona evidencia do coñecemento, as habilidades e as disposicións de quen o elabora e reflicte o que se quere aprender e o xa aprendido. É a historia dos procesos de ensino e aprendizaxe de cada estudante. Nel alóxanse todas actividades realizadas polos estudantes e obsérvanse os cambios evolutivos dos procesos.

Estas estratexias brindan autonomía e requiren do desenvolvemento de competencias comunicativas, unha estrutura do proceso avaliativo que se constrúa en base ao diálogo para que se establezan compromisos pedagóxicos que posibiliten o éxito do estudante a distancia. O uso das tecnoloxías permite a interdependencia, a interacción inmediata, mediata, oportuna e pertinente. Requiren de planificación, claridade e precisión. A formulación de criterios e do que se quere avaliar e pretende avaliar en cada unha das actividades.

14. Materiais e recursos didácticos incluídos os libros de texto

Dado que o presente curso non hai materiais editados pola Consellería de Educación da Xunta de Galicia para a ESA, o profesorado confeccionará as correspondentes Unidades a partir de libros de texto vixentes a actual lei de educación, e de

distintas editoriais, así como de manuais de Historia, Arte, etc, co fin de que facilitarlles o estudo ao alumnado.

Ademais, na medida do posible, proporcionaremos ao alumnado material complementario, a través da aula virtual, coma gráficas, mapas, mapas conceptuais, etc., que faciliten o traballo e a comprensión da materia de cada módulo. Isto complementarase con vídeos, de tempo breve, que faciliten a comprensión da materia vista en cada unha das unidades.

Cómpre destacar especialmente todos os recursos estritamente educativos ou outros relacionados coas materias, que presenta internet. O papel do profesorado será animar a indagar e afondar en internet polos diferentes contidos do curso, así como establecer unhas orientacións básicas que axuden ao alumnado a non perderse nesa enorme fonte de información. Insistirase neste eido na busca de que o alumnado se converta no principal protagonista do proceso educativo, desenvolvendo a competencia de aprender a aprender, utilizando distintos recursos e fontes xeográficas e históricas. É fundamental o traballo individual.

15. Programación de temas transversais

Os temas transversais prográmanse ao longo de todo o currículo da materia, integrados no conxunto dos contidos da materia.

No ámbito da sociedade abordamos de forma transversal os seguintes:

Educación moral e cívica

Educación para a paz

Educación para igualdade de oportunidades entre ambos sexos

Educación ambiental

Educación para a saúde e educación sexual

Educación viaria

Educación para o consumo

Os temas transversais perseguen que a educación integral das persoas teña en conta non só as capacidades cognitivas e intelectuais, senón atender tamén ao desenvolvemento da capacidade afectiva, da relación interpersoal e social. Axudan a desenvolver persoas reflexivas e críticas co entorno social e físico, que coiden de si mesmas, e que sexan quen de implicarse en cambios de actitudes prexudiciais por outras máis respectuosas consigo mesmo, co medio natural e coa sociedade en xeral.

Dentro deste ámbito incidirase especialmente:

- Módulo II: a igualdade de xénero, as consecuencias das desigualdades ao longo da historia, a educación para o coidado do medio, para a paz , a interculturalidade, etc.

Valoraranse as actitudes que se desprenden do desenvolvemento de actividades voluntarias relacionadas con estes aspectos e pautas de comportamento (a través da aula virtual).

16. Medidas de atención á diversidade

A singularidade da educación secundaria de adultos a distancia supón que, aínda que sexa consciente da diversidade do alumnado matriculado nesta ensinanza (disposición horaria, idade, tempo que pasou dende que realizou os seus últimos estudos regrados, motivación, discapacidades físicas, etc.), o escaso contacto presencial, unido á chegada de novos alumnos matriculados até datas moi próximas á realización da primeira proba escrita no primeiro cuadrimestre, fai que sexa moi difícil traballar a diversidade específica do alumnado. Con todo, na planificación dos obxectivos e contidos está presente a gradación de diferentes ritmos de aprendizaxe que abrangan unha variedade tal que permita traballar co alumnado para lograr acadar as competencias básicas establecidas para o módulo.

Ademais dos contidos e actividades obrigatorias, ao longo do módulo presentaranse na aula virtual un conxunto de actividades de

reforzo e ampliación, que teñen por obxectivo ofrecer os recursos básicos para que todo o alumnado poida acadar o máximo desenvolvemento das competencias básicas e os obxectivos do módulo.

17. Actividades complementarias e extraescolares

A singularidade da educación a distancia fai que sexa imposible deseñar actividades complementarias e extraescolares para que participe o conxunto do alumnado matriculado nos módulos. Se xa somos conscientes da importancia de superar a aula para o logro das competencias básicas, no ensino a distancia isto é máis que evidente aínda que se aproveiten todas as oportunidades que ofrece unha aula virtual.

O profesor, cando sexa posible, fará mención a todas as posibilidades artísticas, culturais e científicas que se organicen na nosa comunidade, sendo consciente que a dispersión territorial do alumnado e a multiplicidade de actos fará imposible o coñecemento e a asistencia á maioría deles.

Santiago de Compostela, setembro de 2020